

Арқалық – ғарыш айлағы

**Арқалық қаласы
— Қазақстанның
ғарыштық
тарихында ерекше
орын алады.**

Бұл қала ғарышқа ұшқан көптеген батыр ғарышкерлерді қарсы алған, ғарыштық зерттеулердің және жаңа технологиялардың дамуына куә болған қасиетті жер. Бүгін біз Арқалықтың ғарыш саласындағы рөлі мен ғарышкер Тоқтар Әубәкіровтің өмірі туралы баяндаймыз.

Арқалық қаласының құрылғанына 70 жыл толып отыр. Қала бұған дейін Қызылқозы деп аталған, ал оның қазіргі атауы мен маңызы жаңа ғасырдың ғарыштық дәуірі мен тығыз байланысты. Арқалықтың орналасқан жері Аманкелді ауданында болғанымен, оның ғарышқа қатысы бұрынғы Кеңес Одағы мен бүгінгі тәуелсіз Қазақстанның ғарыштық тарихымен тікелей байланысты.

Қалада ғарышкерлердің жерге қонуына арналған арнайы алаңдар бар. Арқалық топырағын алғаш басқан ғарыш-

табандылықпен күресуді үйретеді.

Арқалықтағы ғарыш тақырыбы қала тарихындағы маңызды аспектілердің бірі болып табылады. Қалада ғарыш тақырыбына арналған бірнеше мұражайлар мен ескерткіштер бар. Бұл орындар ғарышкерлердің жеке заттарын, ғарыш кемелерінің бөліктерін сақтап, Қазақстанның ғарыштық жетістіктерін келешек ұрпаққа ұмыттырмауға мүмкіндік береді.

Арқалықта Талғат Мусабайұлы да өзінің

мақтануы да ерекше. Ғарышкерлерге арналған тағамдар Мәскеу облысында арнайы дайындалады. 1961 жылдан бері ғарышкерлерге арналған тағамдар көп өзгерген, және қазіргі таңда ғарыштық тағамдар ерекше технологиямен дайындалып, сақтау мен тасымалдау үшін ең қолайлы болып келеді. Ғарышта ас-су дайындау – бұл ғарышкерлердің күнделікті өмірінде ең күрделі мәселелердің бірі болып табылады.

Ғарыштық болашағына маңызды әсер еткен мекен. Арқалықты құрметтеп, оның ғарыш саласындағы тарихын есте сақтау – бұл тек өткенді ғана емес, болашақты да құрметтеу деген сөз.

Арқалық қаласы ғарыш айлағы ретінде өз тарихында көптеген ұлы оқиғалар мен тұлғалардың ізін қалдырды. Ғарышқа ұшқан батырлар мен олардың жетістіктері біздің еліміздің ғылым мен технология саласындағы өсуінің айғағы.

Арқалық алғаш басқан ғарышкер — Виктор Горбатко 1971 жылы болды, ал кейінірек Тоқтар Әубәкіров (1991) және Талғат Мұсабаев (1994, 1998, 2001) өздерін ғарышта сынақтан өткізді. Осы ғарышкерлердің Арқалыққа келуі қала тарихында ерекше бір белес болып қалды. Міне, осыған байланысты Арқалық «Ғарыш Айлағы» ретінде тарихта қалды.

Тоқтар Әубәкіров — Қазақстанның тұңғыш ғарышкері, ол 1991 жылы ғарышқа ұшып, елдің ғарыштық тарихына алтын әріппен жазылды. Әубәкіровтің ғарышқа ұшуы тек оның жеке жетістігі ғана емес, сонымен бірге қазақ халқының арманын жүзеге асырған тарихи сәт болды. Ол ғарышқа ұшқан сәтінде қазақша: «Халқым, сен үшін отқа да, суға да түсуге дайынмын!» деп айтқан сөздері бүгінде көпке таныс.

Әубәкіровтің ғарышқа сапары мен оның ұшқыштық тәжірибесі қазақ жастарына үлгі болып табылады. Оның өміріндегі әрбір кезең, бастан өткерген қиындықтары мен ерік-жігері жастарға өз маңызына жету үшін

Арқалық Талғат Мұсабаевтың да есімі ерекше орын алады. Ол ғарышта 341 күн бойы болып, әлемдік рекорд орнатты. Оның есімі қалада құрметпен аталып өтіледі, ал мұражайларда оның ғарыштық сапары туралы көп мәліметтер сақталған.

Қазақстанның ғарыштық тарихы Байқоңыр ғарыш айлағымен тығыз байланысты. Байқоңыр әлемдегі ең ірі және ең маңызды ғарыш айлағының бірі болып табылады. Қазақстанның ғарыштық бағдарламасы аясында бірнеше ғарышкерлер ғарышқа ұшып, әлемдік деңгейде жетістіктерге жетті. Болашақта Қазақстан ғарыштық зерттеулер мен жаңа ғарыш станцияларын құру бойынша үлкен жоспарлар жасап отыр.

Қазіргі уақытта ғарышқа ұшу мүмкіндіктері тек ғарышкерлерге ғана емес, жалпы халыққа да кеңеюде. Ғарышқа саяхаттар болашақта көпшіліктің қолжетімділігіне айналуы мүмкін. Жаңа технологиялар мен жасанды интеллекттің арқасында ғарышқа ұшу әлдеқайда қауіпсіз әрі ыңғайлы болады.

Ғарышкердің та-

лып табылады.

Болашақта ғарышқа ұшу тек адамдар үшін ғана емес, бүкіл әлем үшін үлкен мүмкіндіктер ашады. Қазақстан ғарыштық зерттеулер мен жаңа технологияларды дамытуға ұмтылып, әлемдік ғарыш саласына өз үлесін қосуда. Ғарышқа ұшу, космонавтика саласындағы жетістіктер мен жаңа технологиялар адамның басқа ғаламшарларда өмір сүру мүмкіндігін туғызады. Арқалықтың ғарыш саласындағы орны ерекше. Бұл қала тек Қазақстанның ғана емес, бүкіл адамзаттың

дағы өсуінің айғағы. Арқалықтың ғарышқа қосқан үлесі — бұл тек бір қалаға ғана емес, бүкіл Қазақстанға маңызды жетістіктер мен ғылыми қадамдар болып саналады.

Арқалықтың ғарыштық тарихы, сондай-ақ ұлы ғарышкерлердің ерліктері бізді болашаққа деген үміт пен сеніммен қаруға, ғарышқа ұшу мүмкіндіктерін кеңейтуге бағыттайды. Ғарыш — бәріміз үшін ашық!

Ж. КАМАЛАТДИНОВА,
Дала өлкесі тарихы
облыстық мұражайы-
ның әдіскері

